Stanislava Mütəllimova

POLŞADA MİLAD ƏNƏNƏLƏRİ
РОЖДЕСТВЕНСКИЕ ТРАДИЦИИ В ПОЛЬШЕ

Wrocław

https://m.flickr.com/#/photos/138245692@N04/

Milad bayramı Avropada ilin ən parlaq hadisəsidir və hər bir ölkədə bu ecazkar bayramı qeyd etməyin öz ənənəsi var. Polşada milad bayramını bütün katolik dünya ilə birgə 25 dekabrda qeyd edirlər. Polyak ənənəsində 24 dekabr milad bayramı axşamını qeyd etmək ən vacib məqamlarından biri-

Рождество в Европе является самым ярким событием года, и в каждой стране есть свои традиции празднования этого чудесного праздника. Вместе с остальным католическим миром в Польше Рождество празднуют 25 декабря. Канун Рождества 24 декабря в польской традиции является самым важным моментом рожде-

dir. Bu günü Viqiliya adlandırırlar, Viqiliya latın dilində gözləmə deməkdir. Polşada bu elə bir xüsusi, sirli, səbirsizliklə gözlənilən, ailəvi bir bayramdır ki, bütün ailəni bir süfrənin arxasında birləşdirir. Onu bütün vaxtlarında, yaxşı və pis, varlı və kasıb, keçmiş və indiki gözəl və təntənəli qeyd edirlər ona görə ki, bu bayram polyaklar üçün lazımlı və əhəmiyyətlidir və gözəl bir ənənədir.

Milad bayramına hazırlıq əvvəlcədən başlayır. Evdə səligəlik yaradılmalıdır. Qohumlara, dostlara, tanışlara və süfrə arxasında otura bilməyən, amma görmək istənilən hər kəsə arzular və birlik və həmrəylik rəmzi olan çörək - oplatek məktubla göndərirlər. Bayramın ən vacıb rəmzilərindən biri olan həyat ağacının rəmzi olan əlvan və parlaq milad şam ağacını bəzənmək lazımdır. Ənənəvi polyak şam ağacını almalarla, zərə pükmüş fındıqlarla, konfetlərlə, peçenyelərlə və saman ulduzlarla bəzədirdilər. Bu ənənə bəzi evlərdə bu günə kimi qorunur. Çoxlu alış-veriş etmək lazımdır, çünki gözəl bir ənənə var, bayram şam yeməyinin hər bir iştrakçısı hədiyyə almalıdır. Hədiyyələri bağlayıb ad yazıb şam ağacının altına goyurlar. Atalar demişkən Viqiliyanı necə keçirsən bütün ili o cür yaşıyacaqsan. Ona görə də bu xüsusi günü bütün incəliklərdən keçib əminamanlıqda və yekdiliklə keçirmək lazımdır.

Viqiliya gününün kulminasiyası ailəvi bayram şam yeməyidir. Adətən Viqiliya şam yeməyinin bütün yeməkləri ətsiz olur, süfrədə ət və spirtli içkilər olmur, ət yeməkləri və şərab 25 dekabr milad naharı zamanı təklif edilir. Hər bir ev xanımı çalışır ki, ən dadlı ənənəvi yeməklərdən başlayaraq süfrənin düzəldilməsinə qədər hər bir şey ideal olsun. Masaya ağ süfrə salırlar, ən gözəl qab-qacaq və şam qoyurlar. Süfrənin və şam ağacının altına simvolik olaraq bir az saman qoyurlar, İsanın dünyaya gəlməsi yerin yadigarı kimi. Adətən masanın arxasında bir yer boş qalır, o gözlənilməyən qonaq üçündür. Bu xüsusi bir gündə heç kim özünü unudulmuş hiss etməməlidir, ona görə də bayram şam yeməyinə mütləq tənha qonşuları dəvət edirlər. Alaqaranlığa qədər

ственских праздников. Называется этот день - Вигилия, что в переводе с латинского означает ожидание. В Польше это особенный, таинственный, долгожданный, семейный праздник, призванный собрать за праздничным столом всю семью. Празднуют его красиво и торжественно в хорошие и плохие времена, в достатке и в бедности. Так было когда-то, так продолжается и сейчас, потому что эти праздники важны для поляков и являются прекрасной нашей традицией.

Подготовка к Рождеству начинается заблаговременно. Нужно навести порядок в доме. Отправить письма родственникам, друзьям и знакомым, всем тем, кого мы хотели бы видеть рядом, но кто не может присутствовать с нами за праздничным столом, с пожеланиями и вложенными кусочками оплатка, освященного хлебца, символа единства и согласия. Украсить разноцветную и сверкающую рождественскую елку, которая является одним из главных символов праздника - символом дерева жизни. Традиционную польскую елку украшали яблоками; орехами, завернутыми в фольгу; конфетами; печеньями и соломенными звездочками. Эта традиция сохранилась в некоторых домах и в наши дни. Сделать много покупок, ведь есть приятный обычай - каждый участник праздничного ужина должен получить подарок. Подарки упаковывают, подписывают и кладут под елку. Есть пословица: как проведешь Вигилию, так и будешь жить весь год. Поэтому этот особенный день нужно провести в мире и согласии, простить все обиды.

Кульминацией дня Вигилии, является праздничный семейный ужин, согласно традиции все угощения которого должны быть постными, на столе нет мяса и спиртного. Мясные блюда и вино подают на рождественский обед 25 декабря. Каждая хозяйка старается, чтобы все было идеально, начиная от вкуснейших традиционных блюд и заканчивая сервировкой стола. Стол покрывают белой скатертью, сервируют самой лучшей посудой, ставят свечу. Под скатерть и под елку

bütün hazırlıqlar bitməlidirlər. Göydəki birinci ulduz şam yeməyinin başlanması deməkdir buna görə də bayramının digər bir adı Qvyazdka bu isə tərcümədə ulduzca deməkdir. Təntənəli şam yeməyini ailə başçısı şərqdən Vifleyema gələn üç müdrik barədə əhdi-cədiddən fraqment oxumaqla başlayır. Süfrənin ortasında oplatek olur – xüsusi, nazik sudan və undan xüsusi çörəkxanalarda bişdirilmiş duzsuz çörək. Keçmişdəki kimi bu gün də Polşada Viqiliya yoldaşlıq, birlik, sevgi, dostluq və sülh naminine oplatek çörəyinin bölünməsindən başlayır. Ailə başçısından başlayaraq mərasimin bütün iştirakçıları bir birinin çörəyindən bir tikə qopardıb bir birinə gələn ilə gözəl arzular diləyirlər. Süfrə polyak mətbəxin ənənəvi yeməklərlə bol olur, ildə olan ayların və yaxud apostoların sayına görə onların sayı adətən 12 olur. Deyənlərə görə, süfrədə nə qədər çox yemək olsa gələn il ailəni o qədər də çox bərəkət gözləyir. Adətə görə, gələn ilin ruzulu və bərəkətli olması üçün mütləq hər bir yeməyin dadına baxmaq lazımdır. İndiki zamanda viqiliya şam yeməyi çox çeşidli və yeniliklərlə dolu olur. Menyu bölgədən və ailədən asılı olaraq fərqlənir. Hər şey evdəkilərin nədən xoşu gəlməsindən asılıdır. Amma buna baxmayaraq hər polyak süfrədə torpaq nemətlərindən hazırlanmış ənənəvi viqiliya yeməkləri mütləq olmalıdırlar. Süfrənin padşahı müxtəlif üsullarla hazırlanmış karp olur. Ənənəvi olaraq milad borşu hazırlayırlar, onu xəmirə bükülmüş göbələklərlə verirlər. Kələm piroqları bişirirlər. Süfrədə xaşxaş olmalıdır, bir bolluq rəmzi kimi, onunla kutya, lamantse, xaşxaş ruleti hazırlayırlar. Bundan başqa desertə bal pryanikları, kisel və quru meyvələrdən kompot bişirirlər. Bayram süfrəsində piroqlar və desertlər az ola bilməz. Şam yeməyindən sonra ailə başçısı bayram süfrəsinin arxasında yığışanlara təşəkkür edir və xoşbəxtlik və səadət arzu edir. Milad mahnıların, kolendaların oxumasıda vacib ənənələrindən biridir. Bu mahnılar şad xəbərlər gətirirlər, evə və onun yiyəsinə xeyr dua verirlər, onları şam yeməyindən sonra bütün ailə ilə oxuyurlar.

Viqiliya kostelda (kilsədə) gecə yarı başlanan təntənəli gecə messa ilə bitirir, Pasterka ilə. Kostelda İsanın anadan olduğu yerini təqdim edən miniatura, Şopka düzəldirilib. "Mələklər" xoru orqan akkompanement ilə kolyadı ifadə edir. Polyak milad mahnıların ənənəsi son dərəcədə zənqindir. Bəzədilmiş şam ağaclar işıqlarla parlayır. Polşada Viqiliya böyük və ecazkar bir hadisənin Milad bayramının gözləmə günü və axşamıdır.

символически кладут небольшой пучок сена, как напоминание о месте рождения Христа. По традиции одно место за столом остается свободным, предназначается оно для нежданного гостя. В этот особенный день никто не должен чувствовать себя забытым, поэтому на вигилийный ужин обязательно приглашают одиноких соседей. До наступления сумерек все приготовления должны быть закончены. Первая звезда, появившаяся на небе, знаменует о начале трапезы, отсюда и другое название праздника – Гвяздка, что в переводе означает звездочка. Торжественный ужин начинает хозяин дома чтением фрагмента Святого Писания, о прибытии в Вифлеем трех мудрецов с Востока. В центре стола оплатэк – особенный, тоненький, пресный хлеб, который пекут из воды и муки в специальных пекарнях. Как и в давние времена, так и в современное время Вигилия в Польше начинается с ритуала преломления оплатка – хлеба, в знак братства, единства, любви, дружбы и мира. Начиная с хозяев дома, все участники торжества отламывают по кусочку друг у друга, говоря при этом взаимные добрые пожелания на будущий год. Стол щедро уставлен традиционными блюдами польской кухни, их количество чаще всего двенадцать - по числу месяцев в году или по другой версии числу апостолов. Согласно поверьям, чем больше блюд на столе, тем больший достаток ждет семью в наступающем году. По традиции, чтобы будущий год был благополучным и удачным, нужно обязательно попробовать каждое. В наше время вигилийный ужин очень разнообразен и богат новыми вкусами, меню немного отличается в каждом регионе Польши, как и в каждом доме, все зависит от вкусовых пристрастий семьи. Несмотря на это на каждом польском столе должны быть традиционные, вигилийные блюда, готовят их из даров земли. Царем стола является карп, приготовленный различными способами. Традиционен рождественский борщ, который подают с маленькими пирожками с грибной начинкой. Пекут пироги с капустой. Как символ изобилия на столе должен быть мак, с маком готовят кутью, ламанце, маковый рулет. Еще на десерт выпекают медовые пряники, варят кисель и компот из сухофруктов. На праздничном столе не должен ощущаться недостаток в пирогах и десертах. После ужина хозяин благодарит всех собравшихся за праздничным столом - желает счастья и добра. Пение рождественских песен – коленд это тоже одна из

Qədim dövrlərdən Viqiliya günəş, təbiət, ənənəvi, milli və ayin ilini başlayır, bu astronomik qışın başlanma vaxtıdır. Viqiliya gününün və gecənin möcüzələri müxtəlif hər yerdə tanınmış və milli adətlərdə qalmış əfsanələrdə öz əksini tapır. Əfsanələrə görə, Viqiliya zamanı gecə yarı qış qaranlığı yox olanda təbiətin hər yerində mövcüzələr baş verir: bir anlıq qar altında güllər çiçəklənir, quyularda və bulaqlarda su mualicə xüsusiyyətləri qazanır.

Milad ərəfəsi milad bayramı günlərinin fala baxması ənənəsi də öz əksini tapır. Viqiliya şam yeməyindən sonra gələn il üçün hava və məhsul üçün fala baxırdılar. Ulduzlu səma - məhsuldar il; buludlu – nəm, qeyri-məhsuldar; Süd yolu – çoxlu süd; giləmeyvələr və meşədə göbələklərin olması ilə izah olunur. Bir çoxlarının süfrələrində karp balığı olur, əgər balığın pulcuğunu kağıza büküb pul kisəsinə qoysan yeni ildə varlı olacaqsan. Düz gecə yarı bayram süfrəsinin altından samandan bir dənəsini çıxartmaq lazımdır, əgər uzun və düz çıxarsa, gələn il uğur, bol məhsul gətirər, yox əgər qısa və sınıq çıxarsa əksinə. Qızlar bu cürə ərə getmək üçün fala baxır, əgər gövdəcik yaşıldırsa, demək yaxın zamanda sevgi tapacaq, əgər qaralmışdırsa – tək qalacaqlar.

Milad ərəfəsi ən çox uşaqlar sevinir, onlar mövcüzələrə inanırlar, inanırlar ki, onlar arzularla məktubları yazan Müqəddəs Mikolay hədiyyələri gətirir. Müqəddəs Mikolay barədə cürbəcür əfsanələr var. O, yepiskop olub, çox xeyirxah, mehriban idi, onun böyük və səxavətli hamıya çatan sevgi dolu ürəyi var idi. Əfsanəyə görə, səhər sübhdən uşaqlar yatanda o gəlir və hədiyyə qoyur. Başqa bir əfsanə də var. Müqəddəs Mikolay üç qıza cehizlik verərkən onlara öz bəxtini tapıb ərə getməyə kömək edib.

Miladdan sonra həftə sevinc və şənliklə dolu olur. Uşaqlar və cavanlar İncil süjetinə əsaslanan tamaşa – "Yaselka" təşkil edirlər. Kəndlərdə əlinə ulduzlu ağac alıb maskarad paltarı geyinmişlər gəzir. Onlar kolendaları oxuyurlar, səhnəciklər qoyurlar, evindən evə gedirlər ev sahiblərini sevindirirlər. Adətə görə, onlara şiriniyyat və xırda pul verirlər.

главных рождественских традиций. Эти песни приносят хорошие новости, благословляют дом и его хозяев, после ужина их поют всей семьей.

Завершает Вигилию торжественная месса в костеле – Пастерка, которая начинается в полночь. В костеле установлена Шопка - миниатюра, представляющая место рождения Иисуса. «Ангельский» хор исполняет колядки под аккомпанемент органа. Польское наследие рождественских песен необычайно богатое. Украшенные елки мерцают огоньками. Вигилия в Польше это день и вечер ожидания великого, чудесного события - праздника Рождества.

Еще с древних времен считалось, что Вигилия начинает солнечный, природный, традиционный, народный и обрядовый год, это время начала астрономической зимы. Чудеса дня и ночи Вигилии находят свое отражение в различных известных повсеместно поверьях, которые сохранились в народных традициях. Согласно поверьям, на Вигилию, в полночь, когда исчезла зимняя тьма, в природе повсюду происходят чудеса: на мгновение под снегом расцветают цветы, вода в колодцах и родниках приобретает целебные свойства.

Рождественская пора связана с традицией святочных гаданий. После вигилийного ужина гадали о погоде и урожае в наступающем году. Звездное небо – урожайный год; в тучах – влажный, неурожайный; млечный путь – много молока, ягод и грибов в лесу. На столе у многих рыба карп, если чешуйку завернуть в бумажку и положить в кошелек, то новый год будет прибыльным. Ровно в полночь надо вытащить из пучка под праздничной скатертью соломинку, если попадет длинная и прямая, то в наступающем году будет удача, богатый урожай, а если короткая и изломанная, то наоборот. Девушки так гадают на женихов, если стебелек зеленый, то вскоре встретит любовь, если почерневший – останется одна.

В рождественское время особенно радуются дети, они верят в чудеса, что подарки приносит Святой Миколай, которому они пишут письма со своими пожеланиями. Есть множество разных легенд о Святом Миколае. Он был епископом, очень добрым, дружелюбным, с большим и щедрым сердцем, в котором хватало любви на всех. По легенде рано утром, когда дети спят, он приходит и оставляет подарочек. Существует еще одна легенда о том, как Святой Миколай помог трем девушкам найти свое счастье и выйти замуж, подбросив им приданное.

Неделя после Рождества наполнена радостью и весельем, дети и молодежь организуют «Ясэлка» - представления по библейским сюжетам. В деревнях ходят ряженые, со звездой на шесте, они поют коленды, разыгрывают сценки, ходят от одного дома к другому, веселят хозяев, по традиции их угощают лакомствами и дают небольшие деньги.